

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПСИХОКОРЕКЦІЇ СТРАХІВ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

К.В. Тимошенко, О.М. Самкова

Херсонський державний університет, tymoshenkoekaterina@gmail.com

У сучасному світі кожна дитина піддається впливу безлічі несприятливих чинників, які можуть призвести до затримки розвитку потенційних можливостей особистості. Багато вчених відзначають, що підвищується зростання числа дітей з різноманітними страхами, які ведуть до підвищеної збудливості і тривожності.

Вікові особливості дитячих страхів і, зокрема шкільних страхів дітей молодшого шкільного віку присвячена значна кількість сучасних психологічних досліджень (Л. Акопян, І. Бабарикіна, О. Богучарова, О. Захаров, Н. Карпенко, С. Крюкова, Т. Липська, С. Мамонтов, Н. Мирошніченко, М. Мовчан, В. Назаревич, З. Некрасова, Р. Овчарова, О. Скляренко та інші) [1; 2; 4].

Таким чином, проблема дитячих страхів становить значний інтерес для психологічної науки, особливо в емпіричному плані, оскільки її розробка є досить актуальною та важливою для вирішення цілої низки питань освітньої практики, зокрема, пов'язаною з успішною адаптацією дитини до школи та попередженням виникнення в неї невротичних проявів.

Останнім часом термін «казкотерапія» звучить частіше і частіше. Все рідше вживання даного поняття викликає здивовані погляди, усмішки, скептичне ставлення. З упевненістю можна сказати, що все більша кількість практичних психологів використовують казкотерапію як один із методів у своїй діяльності [3].

Вивченням особливостей застосування методу казкотерапії займаються такі сучасні учені: І. Єнгалічева, І. Макєєва, Т. Линська, О. Музичук, Є. Свиридова, Н. Колацка, Т. Зінкевич-Євстигнєєва та інші.

Мета статті полягає у визначенні ефективності казкотерапії як методу психокорекції страхів у молодшому шкільному віці.

Емпіричне дослідження проводилось на базі загальноосвітньої школи № 10 м. Херсон. Емпіричну вибірку склали учні 3-4-х класів, віком від 8 до 9 років. Загальна кількість досліджуваних склала 30 осіб.

Для досягнення поставленої мети нами були використані наступні методи:

1. Методика «Страхи в будиночках» (М. Панфілової) – дозволяє проаналізувати та виокремити домінуючі страхи молодших школярів.

2. З метою визначення значущих розбіжностей (до та після проведення психокорекційної роботи) застосовано ϕ – критерій Фішера.

Емпіричне дослідження ми розпочали з проведення методики «Страхи в будиночках» (М. Панфілової). Розподіл отриманих результатів молодших школярів зображений в таблиці 1.

Таблиця 1.

Результати дослідження страхів молодших школярів

Страх	% школярів
Страх темряви	100%
Страх залишитися одному	83,3%
Страх, що помруть батьки	83,3%
Страх тварин (павуків, змій, собак)	73,3%
Страх зубних лікарів	66,7%
Страх уколів	66,7%
Страх захворіти	56,7%
Страх стихій (бури, урагану, землетрусу)	56,7%
Страх війни	40%
Страх страшних сновидінь	40%
Страх того, що покарають	33,3%
Страх води	30%
Страх спізнитися в школу	26,7%
Страх пожежі	23,3%
Страх казкових персонажів (Баби Яги, Змія Горинича)	16,7%

Аналізуючи отримані результати нами були виявлені наступні найпоширеніші страхи у молодшому шкільному віці: 100 % школярів бояться темряви; 83,3 % дітей бояться залишитися наодинці та бояться, що можуть померти їх батьки; 73,3 % школярів бояться тварин; 66,7 % мають страх зубних лікарів та уколів; 56,7 % дітей бояться захворіти та мають страх стихій.

Найменший відсоток школярів – 16,7 % бояться казкових персонажів. Можемо припустити, що на даному віковому етапі дітей такі страхи є не актуальними та змінюються більш характерними для даного віку. 23,3 % дітей бояться пожеж; 26,7 % мають страх запізнення до школи; 30 % бояться води; 33,3 % мають страх того, що їх можуть покарати; 40 % дітей бояться страшних сновидінь та війни.

Узагальнюючи отримані результати варто відзначити, що більшість дітей молодшого шкільного віку мають страхи, що пов'язані з ситуацією самотності (темряви, залишитися одному, страх, що помруть батьки). Саме в тій ситуації, коли вони залишаються наодинці виникає відчуття невизначеності, що може провокувати дані страхи дітей. Слід вказати, що найменше школярі бояться казкових героїв, пожежі та води, що вказує на неактуальність даних страхів.

Після проведеного дослідження нами було встановлено, що більшість школярів мають страхи темряви. На основі отриманих даних ми застосовували казкотерапію як засіб психокорекції страху темряви. Заняття проводилися з дітьми протягом місяця періодичністю 2 рази на тиждень (всього 5 занять). Заняття проводилися у підгрупах по 10 дітей, тривалість занять 25-30 хвилин.

Після проведення серії занять психокорекції страху темряви учнів за допомогою казкотерапії нами було проведено повторну діагностику. Результати дослідження домінуючих страхів представлені у таблиці 2.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що кількість страхів молодших школярів значно зменшилася. А саме: зменшився відсоток школярів, що бояться: темряви (66,7 %); залишитися одному (56,7 %); страху, що помруть батьки (73,3 %); страху тварин (66,7 %); страху захворіти (40 %), страху війни (40 %); страху страшних сновидінь (33,3 %) та страху пожежі (13,3 %).

За допомогою ϕ -критерія Фішера визначено значущі розбіжності до та після проведення казкотерапії:

- зменшився відсоток школярів, що бояться темряви ($\phi=4,20$, $p\leq 0,01$);
- зменшився відсоток дітей, що бояться залишитися на одинці ($\phi=3,15$, $p\leq 0,01$).

**Результати дослідження страхів молодших школярів до та після
казкотерапії**

Страх	До занять	Після занять
Страх темряви	100%	66,7 %
Страх залишитися одному	83,3%	56,7 %
Страх, що помруть батьки	83,3%	73,3 %
Страх тварин (павуків, змій, собак)	73,3%	66,7 %
Страх зубних лікарів	66,7%	66,7 %
Страх уколів	66,7%	66,7 %
Страх захворіти	56,7%	40 %
Страх стихій (бурі, урагану, землетрусу)	56,7%	56,7 %
Страх війни	40%	40 %
Страх страшних сновидінь	40%	33,3 %
Страх того, що покарають	33,3%	33,3 %
Страх води	30%	30 %
Страх спізнитися в школу	26,7%	16,7 %
Страх пожежі	23,3%	13,3 %
Страх казкових персонажів (Баби Яги, Змія Горинича)	16,7%	16,7 %

Останні розбіжності виявилися не значущими, але слід вказати, що все ж таки мета проведених занять була спрямована на корекцію страху темряви, ефективність якої підтверджено математично.

Таким чином, казкотерапія не тільки володіє великою привабливістю і цінністю, але також є універсальним і дуже доступним в практичній роботі психокорекційним методом.

Література:

1. Бабарикіна І. В. Психологічні особливості корекційної роботи зі шкільними страхами. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Психологія.* Харків : ХНУ, 2011. Вип. 45. № 937. С. 18-20.
2. Макєєва І.П. Казка як засіб розвитку емоційної сфери у дошкільнят з порушеннями поведінки. *Дошкільна освіта.* 2002, № 1. С. 70-75.
3. Музичук О.О. Казка як засіб розвитку особистісних цінностей молодших школярів. *Проблеми сучасної психології.* 2012. № 17. С. 22-35.

4. Яцюк А.М., Маскаєва Г.Ю. Корекція агресивності на різних вікових етапах методами казкотерапії. *Інсайд: психологічні виміри суспільства: науковий журнал* / ред. кол. І.С. Попович, С.І. Бабатіна, І.Р. Крупник та ін.. – Херсон: ВД «Гельветика», 2019 – Вип. 1 (16). – С. 183-184.